

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ**

169
Αθήνα, 1.11.2011
Αρ. Πρωτ.: ΥΠ.ΠΟ.Τ./ΓΡ.ΥΠ./Κ.Ε./11

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Αναφορών
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Κωνσταντίνα Γιαννακοπούλου

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 169/13.10.2011 Αναφορά

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 169/13.10.2011 Αναφοράς της Βουλευτού κ. Κωνσταντίνας Γιαννακοπούλου και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Στο πλαίσιο της προώθησης της επιστημονικής γνώσης επί της Οχυρωματικής Αρχιτεκτονικής, της επισήμανσης μνημείων και ζητημάτων σχετικών με την αποκατάσταση, συντήρηση και ανάδειξή τους, η 25^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών, διοργάνωσε Διεθνές Συνέδριο με θέμα "Οχυρωματική Αρχιτεκτονική στην Πελοπόννησο (5ος - 15ος αι.)" που διεξάχθηκε στο Αλεξάνδρειο Συνεδριακό Κέντρο του Δήμου Λουτρακίου, στον Ισθμό της Κορίνθου, από 30 Σεπτεμβρίου ως 2 Οκτωβρίου 2011. Σε αυτό, παρουσιάστηκαν γνωστά και άγνωστα βυζαντινά κάστρα της Πελοποννήσου, επιστημονικές μελέτες και έρευνες, με στόχο τη διεύρυνση της επιστημονικής γνώσης, αλλά και την ευαισθητοποίηση πολιτών και αρμόδιων φορέων για την προστασία, ανάδειξη και τουριστική προβολή τους.

Η Πελοπόννησος χαρακτηρίζεται από πλήθος φρουριακών κατασκευών που ανάγονται σε ποικίλες χρονικά εποχές και αποτελούν σταθμούς εξέλιξης της οχυρωματικής αρχιτεκτονικής αλλά και φορείς μνήμης και ιστορικής συνέχειας, η διάσωση και η ανάδειξη των οποίων αποτέλεσε και αποτελεί αντικείμενο σημαντικού έργου των Υπηρεσιών του ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Στην πλειονότητα των κάστρων αυτών, το ΥΠ.ΠΟ.Τ. έχει επέμβει είτε σωστικά, μετά από αιφνίδιες καταπτώσεις τμημάτων τειχών ή βραχωδών πρανών, με κατεπείγουσες εργασίες στήριξης και στερέωσής τους, είτε με ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στην ανωδομή τους, με εργασίες αποκατάστασης των τειχών και εργασίες συνολικής ανάδειξης για την διευκόλυνση της αναγνωσιμότητας και επισκεψιμότητάς τους.

Ειδικότερα και σε σχέση με τα αναφερόμενα στην Αναφορά κάστρα, σας πληροφορούμε τα ακόλουθα:

Ο πύργος στη νότια πλευρά του κάστρου Μίλα, στον δήμο Οιχαλίας (πρώην Μελιγαλά) υπέστη κατάρρευση τμήματός του στη βορειοδυτική γωνία του, όπως διαπιστώθηκε μετά από επιτόπια αυτοψία της αρμόδιας 26^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (αριθμ. πρωτ. 1591/21.4.2010 έγγραφό της). Για την αντιμετώπιση της επικινδυνότητας του κτίσματος έχουν ληφθεί άμεσα μέτρα προστασίας, σύμφωνα με την τεχνική έκθεση που συντάχθηκε από τον μηχανικό της Εφορείας (αριθμ. πρωτ. 1591/29.4.2010 έγγραφο).

Όσον αφορά στα Κάστρα Μεθώνης και Κορώνης, με την με αριθμ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ30/38012/1491/1.10.1998 απόφαση, συστάθηκε επιστημονική Επιτροπή Κάστρων Πυλίας που υπάγεται στο Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων με αντικείμενο την αναστήλωση και συντήρηση των κάστρων της Πυλίας. Το έργο της επιτροπής συνεχίζεται με διαρκείς και τακτικούς καθαρισμούς και έργα ανάδειξης.

Σχετικά με τον πύργο Βιλλεαρδουίνου στο Κάστρο Μεθώνης, ο οποίος βρίσκεται στην νοτιοανατολική επιθαλάσσια πλευρά των τειχών και του οποίου έχει καταρρεύσει τμήμα, βρίσκεται σε εξέλιξη η σύνταξη μελέτης στερέωσής του από το επιστημονικό προσωπικό της επιτροπής του Ταμείου Διαχείρισης Πιστώσεων. Η συνολική ανάδειξη του Κάστρου πραγματοποιήθηκε από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων του ΥΠ.ΠΟ. στο πλαίσιο του Προγράμματος «Κάστρων Περίπλους». Οι εργασίες που εκτελέστηκαν αφορούσαν στην στερέωση και αποκατάσταση οκτώ Πυλών εντός του αρχαιολογικού χώρου, στην διαμόρφωση πορείας περιήγησης των επισκεπτών και στην κατασκευή Η/Μ εγκαταστάσεων. Εκτός του Κάστρου δημιουργήθηκαν χώροι εξυπηρέτησης των επισκεπτών (πωλητήριο, εκδοτήριο εισιτηρίων, αναψυκτήριο και χώροι υγιεινής), τοποθετήθηκε περιμετρικός ηλεκτροφωτισμός ανάδειξης του κάστρου και επίσης διαμορφώθηκε χώρος στάθμευσης Ι.Χ. και τουριστικών λεωφορείων.

Σχετικά με τον προμαχώνα IV του Κάστρου Κορώνης, το εν λόγω κτίσμα βρίσκεται σε κατάσταση ερείπωσης, η οποία προκλήθηκε εν μέρει από την ανατίναξή του το 1944 από τους Γερμανούς και επιδεινώθηκε από τη διάβρωση της θάλασσας. Η πραγματοποίηση εργασιών προϋποθέτει γεωτεχνική μελέτη και στερεωτικά μέτρα ικανού οικονομικού κόστους. Όσον αφορά στον προμαχώνα II έχουν πραγματοποιηθεί μελέτες και εργασίες άμεσων σωστικών έργων στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ με τον τίτλο «Στερέωση και Αποκατάσταση τμημάτων του κάστρου Κορώνης».

Αναφορικά με την επισκεψιμότητα των ανωτέρω μνημείων, η επισκεψιμότητα του Κάστρου Μεθώνης υποβοηθήθηκε με την έκδοση σχετικού οδηγού και την τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων, ενώ στο Κάστρο Κορώνης η περιήγηση διευκολύνθηκε με τις πινακίδες σήμανσης.

Η πρόσβαση και περιήγηση στο κάστρο του Μίλα προσκρούει σε θέματα που σχετίζονται με ιδιοκτησίες ιδιωτών και είχε στο παρελθόν απασχολήσει την Υπηρεσία σε συνεργασία με τον δήμο Μελιγαλά. Ωστόσο, και στο μνημείο αυτό είχε τοποθετηθεί ενημερωτική πινακίδα για την καλύτερη παρουσιάσή του στους επισκέπτες. Η παρούσα, όμως, κατάσταση του μνημείου αναβάλλει την περαιτέρω ανάδειξή του, η οποία θα επαναπροσδιοριστεί σε ένα γενικότερο πλαίσιο.

Όσον αφορά στα υπόλοιπα κάστρα του νομού Μεσσηνίας, εκτελούνται από την 26^η ΕΒΑ συστηματικά έργα καθαρισμών και εκθαμνώσεων. Σε συνεργασία μάλιστα και με την πρώην ΝΑΜ-Αναπτυξιακή Μεσσηνίας Α.Ε. συντάχθηκε προγραμματική σύμβαση μέσω της οποίας πραγματοποιήθηκε καθαρισμός και προσβασιμότητα και άλλων κάστρων (Ζαρνάτας, Λεύκτρου, Λατζουνάτου, Κρεμπενής, Πηδήματος, Κυπαρισσίας, Παλαιοναβαρίνου, Πολίχνης, Πέραν, Μίλα), όπως και για την τοποθέτηση σε αυτά ενημερωτικών πινακίδων. Ειδικά για το Κάστρο Καλαμάτας, στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ η Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων πραγματοποίησε εργασίες στερέωσης των βραχωδών πρηνών του Κάστρου Καλαμάτας, προϋπολογισμού 1.412.914,69€ για την βελτίωση της ευστάθειάς τους.

Επίσης, τόσο στο Κάστρο Καλαμάτας όσο και σε αυτά της Κυπαρισσίας, της Μεθώνης και του Νιόκαστρου Πύλου υπάρχει μονίμως προσωπικό της Υπηρεσίας που μεριμνά για τον ευπρεπισμό τους.

Επισημαίνεται ότι κατεξοχήν τα αρχαιολογικά μνημεία υφίστανται τις συνέπειες των καιρικών φαινομένων σε συνδυασμό με τη φθορά του χρόνου και των γεωλογικών φαινομένων. Υπενθυμίζουμε ότι παρά τις αγαθές προθέσεις όλων, τα κάστρα αποτελούν τεράστιες εκτάσεις μνημειακής αρχιτεκτονικής (το κάστρο Μεθώνης είναι το μεγαλύτερο σε

έκταση στον ελλαδικό χώρο) με σύνθετα τεχνικά προβλήματα, τα οποία δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν βεβιασμένα. Η επιμέρους και διαρκής προσπάθεια αποκατάστασης τμημάτων τους αποτελεί, εντούτοις, μέριμνα των Υπηρεσιών του ΥΠ.ΠΟ.Τ.

Σχετικά με τα λοιπά κάστρα της Πελοποννήσου, σας πληροφορούμε τα ακόλουθα: Στο νομό Λακωνίας διατηρείται ικανός αριθμός μεσαιωνικών (βυζαντινών είτε φραγκικών) οχυρωματικών έργων -σημεινόντων κάστρων, όπως επίσης οχυρωμάτων και φυλακείων/βιγλών-, καθώς και ένα σημαντικό κάστρο της περιόδου της οθωμανοκρατίας.

Το Κάστρο του Μυστρά, το αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα μεσαιωνικής πόλης στην Ελλάδα, αποτελεί έναν οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο που διαθέτει τις απαραίτητες υποδομές για την διευκόλυνση και την ενημέρωση των επισκεπτών και είναι εγγεγραμμένος στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Unesco από το 1989 και προστατεύεται με σειρά Βασιλικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων από το 1921 έως σήμερα. Στον χώρο πραγματοποιούνται αναστηλωτικές εργασίες, ερευνητικές εργασίες που άπτονται της αρχιτεκτονικής των μνημείων και της ρυμοτομίας, καθώς και έργα υποδομής, όπως δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτρισμού για την αντιμετώπιση και εκτάκτων αναγκών. Για την αρτιότερη προστασία των ναών έχουν γίνει εργασίες συντήρησης στη ζωγραφική και τη γλυπτική τους, ενώ πρόσφατα έχουν συνταχθεί μελέτες συντήρησης του γραπτού και γλυπτού διακόσμου καθώς και των δαπέδων των ναών της Μητρόπολης, της Ευαγγελίστριας, της Αγίας Σοφίας, της Παντάνασσας και της Περιβλέπτου από συντηρητές της 5ης ΕΒΑ και της αρμόδιας Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων του ΥΠ.ΠΟ.Τ. Η πρόσφατη αναδιοργάνωση των εργαστηρίων συντήρησης στα κτήρια του συγκροτήματος της Μητρόπολης συμβάλλει σημαντικά στο συνεχές έργο της 5^{ης} Εφορείας στον τομέα αυτό.

Το 2001, έγινε σήμανση του χώρου με ενημερωτικές πινακίδες, καθώς και επανέκθεση στο Μουσείο του Μυστρά, όπου πλέον παρουσιάζονται τα νεότερα πορίσματα της έρευνας σε ένα περιβάλλον που συνάδει με τις σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις. Το 2005 ολοκληρώθηκε μία εκτεταμένη δράση μουσειακών παρεμβάσεων, που, μεταξύ άλλων, περιέλαβε την αναδιοργάνωση των αρχαιολογικών αποθηκών και την έκθεση γλυπτών στο βόρειο αίθριο και στον ημιυπαίθριο χώρο του Μουσείου. Από το έτος 2007 και εξής πραγματοποιούνται στο χώρο εκτεταμένες εργασίες καθαρισμού από την πυκνή βλάστηση και ευπρεπισμού των μνημείων. Το ανωτέρω ευρείας έκτασης έργο έχει εκτελεσθεί με χρηματοδότηση από τα Μ.Ο.Π., το Β΄ και Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Το Κάστρο της Μονεμβασίας και η άμεση γύρω περιοχή του είναι κηρυγμένα ως αρχαιολογικός χώρος (Υ.Α. 1857/12.9.1970, ΦΕΚ 666/Β/23.4.1970 και Υ.Α.25309/242/30.10.1971, ΦΕΚ 910/Β/12.11.1971). Σημαντικές εργασίες πραγματοποίησε στον χώρο η 5^η Εφορεία στο πλαίσιο του έργου «Η Μονεμβασία στην μακραίωνη πορεία της», με συγχρηματοδότηση από το Γ΄ Κ.Π.Σ. (2000–2005). Αντικείμενο του έργου αποτέλεσε η αποκατάσταση αξιόλογων μνημείων του Κάστρου της Μονεμβασίας, η συντήρηση αρχαιολογικού υλικού και κειμηλίων, η βελτίωση της επισκεψιμότητας του χώρου και η ανάδειξη του σε ένα υπαίθριο ανοικτό μουσείο, ο καθαρισμός μνημείων και η διαμόρφωση δρόμων του πολεοδομικού ιστού, η υλοποίηση δικτύου περιήγησης – σήμανσης του αρχαιολογικού χώρου. Παράλληλα, στο πλαίσιο δράσης της Εφορείας ανακατασκευάσθηκαν και στερεώθηκαν, σύμφωνα με την αρχική του μορφή, τμήματα του ανατολικού και νότιου θαλάσσιου τείχους της Κάτω Πόλης Μονεμβασίας. Σε εξέλιξη βρίσκεται η διαδικασία έγκρισης από την αρμόδια Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του ΥΠ.ΠΟ.Τ. της μελέτης που έχει εκπονήσει επιστημονική ομάδα του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου για τη στερέωση των βραχωδών πρανών στο κάστρο, ώστε να αποτραπούν τυχόν κίνδυνοι για τους κατοίκους του ενεργού οικισμού της Κάτω Πόλης, τους επισκέπτες και τα ίδια τα μνημεία. Τέλος, αναμένεται η έκδοση της απόφασης ένταξης του έργου «Αποκατάσταση και Ανάδειξη του Ανατολικού Τείχους στην Κάτω Πόλη Μονεμβασίας» στο ΕΣΠΑ 2007–2013 (στο πλαίσιο του οποίου βρίσκεται σε

εξέλιξη το έργο «Αποκατάσταση και Ανάδειξη Ναών Παναγίας Μυρτιδιώτισσας και Αγίας Άννας στην Κάτω Πόλη της Μονεμβασίας»).

Το Κάστρο Γερακίου και ο οικισμός του βρίσκονται εντός του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Γερακίου και της ευρύτερης περιοχής του (Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ30/41114/1276/11.8.2000, ΦΕΚ 1169/Β/ 22.9.2000), καθώς και εντός της θεσμοθετημένης ζώνης Α΄ προστασίας του (Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ30/41115/1277/ 11.8.2000, ΦΕΚ 1171/Β/22.9.2000) και πρόκειται για μία από τις σπάνιες περιπτώσεις σωζόμενης εγκατάστασης των υστεροβυζαντινών χρόνων (13ος-15ος αι.) που διατηρεί τον αυθεντικό χαρακτήρα της, καθώς δεν έχει υποστεί μεταγενέστερες επεμβάσεις. Από τον Απρίλιο του τρέχοντος έτους υλοποιείται, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013, το έργο «Οργάνωση, βελτίωση της επισκεψιμότητας του Αρχαιολογικού Χώρου Γερακίου και συντήρηση μνημείων». Το Γεράκι θα αποτελέσει τον τρίτο μεγαλύτερο οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο βυζαντινών χρόνων στη Λακωνία που θα βρίσκεται σε συνέργεια με τους επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους του Μυστρά και της Μονεμβασίας. Οι τρεις χώροι, του Μυστρά, της Μονεμβασίας και του Γερακίου συνιστούν ένα ιστορικό, διοικητικό και μνημειακό τρίπτυχο που θα αναβιώσει και συνεπώς στους επισκέπτες του νομού Λακωνίας θα είναι δυνατή η πρόταση περιήγησης στα μεγάλα αυτά κέντρα του Δεσποτάτου του Μορέως. Το εν λόγω έργο συνιστά το μεγαλύτερο έργο που θα πραγματοποιήσει η Εφορεία στη Λακωνία στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, με προϋπολογισμό 1.500.000€.

Το Κάστρο του Πασσαβά, νοτιοδυτικά του Γυθείου, κηρυγμένο ως προέχον βυζαντινό μνημείο (Β.Δ. 25.2.1922, ΦΕΚ 28/Α/26.2.1922), σώζεται σε μέτρια κατάσταση διατήρησης, καθώς έχει υποστεί καταστροφές σε πολλά σημεία του. Το 1987 είχαν εκτελεσθεί εργασίες καθαρισμού του χώρου από τη βλάστηση και μικρής έκτασης διαμορφώσεις, ενώ φράχθηκαν τα στόμια των υδατοδεξαμενών για λόγους προστασίας των επισκεπτών. Το κάστρο είχε ενταχθεί στην πειραματική ενέργεια «Archi-Med» του Υπουργείου Πολιτισμού (1999–2001), που αφορούσε στη χαρτογράφηση και τεκμηρίωση οχυρωματικών μνημείων των Ενετών και Ιωαννιτών ιπποτών στη Μεσόγειο. Η 5^η ΕΒΑ μεθοδεύει προγραμματισμό εκτεταμένων καθαρισμών από την εξαιρετικά πυκνή αυτοφυή βλάστηση, τόσο στο κάστρο όσο και στο μονοπάτι πρόσβασης σε αυτό, σε συνεργασία και το αρμόδιο δασαρχείο Γυθείου, μετά τους οποίους θα είναι δυνατή η εκπόνηση σχετικών τεχνικών εκθέσεων και/ή μελέτης για τον προγραμματισμό κατ' αρχάς εργασιών συντήρησης, στερέωσης και στη συνέχεια ανάδειξης του κάστρου.

Το Κάστρο Μαΐνης στον όρμο του Μέζαπου, στη χερσόνησο Τηγάνι της Μέσα Μάνης, είναι κηρυγμένο ως αρχαιολογικός χώρος και μνημείο (Υ.Α. 29568/67/8.4.1970, ΦΕΚ 267/Β/16.4.1970). Σώζεται σε μέτρια κατάσταση διατήρησης, καθώς πολλά τμήματά του έχουν υποστεί καταστροφές και κατάρρευση. Τη δεκαετία του 1980 ο καθηγητής Ν. Β. Δρανδάκης και ομάδα του Πανεπιστημίου Αθηνών πραγματοποίησαν πολυετή συστηματική ανασκαφική διερεύνηση στη θέση, κυρίως σε σχέση με τον σημαντικό ναό που βρίσκεται στο Κάστρο.

Στο Κάστρο Βατίκων, βορειοανατολικά της Νεάπολης Βοιών, κοντά στον οικισμό του Μεσοχωρίου, που είναι κηρυγμένο ως αρχαιολογικός χώρος (Υ.Α. ΥΠΠΕ/Α/Φ31/47104/5389/9.11.1976, ΦΕΚ 1431/Β/29.11.1976) και διατηρείται, παρά τις καταρρεύσεις στο μεγαλύτερο τμήμα του, πραγματοποιήθηκαν το 2010, με την άδεια και την επίβλεψη της 5^{ης} Εφορείας, εργασίες καθαρισμού από τη βλάστηση, διευθετήσεις λιθοσωρών καθώς και περιορισμένες διερευνητικές εργασίες, στο πλαίσιο εκπόνησης μελέτης στερέωσης, συντήρησης και ανάδειξης του Κάστρου, την οποία χρηματοδότησε η αστική, μη κερδοσκοπική εταιρεία «Αφροδισιάς». Πολύ πρόσφατα η ανωτέρω εταιρεία παραχώρησε τη σχετική μελέτη ως δωρεά στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, ώστε να ενταχθεί σε κάποιο χρηματοδοτικό πρόγραμμα. Μάλιστα, ο μελετητής, αρχιτέκτων-αναστηλωτής Κλήμης Ασλανίδης, παρουσίασε πριν από λίγες ημέρες το μνημείο και τα αποτελέσματα της μελέτης του στο προαναφερόμενο Διεθνές Συνέδριο "Οχυρωματική αρχιτεκτονική στην Πελοπόννησο (5ος–15ος αιώνας)".

Το Κάστρο της Κελεφάς, κηρυγμένο ως προέχον βυζαντινό μνημείο (Β.Δ. 25.2.1922, ΦΕΚ 28/Α/26.2.1922), με ζώνη προστασίας 500–750μ. (Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ30/20186/487/8.7.19888, ΦΕΚ 609/Β/24.8.1988), χαρακτηριστικό παράδειγμα οθωμανικής οχυρωματικής αρχιτεκτονικής, σώζεται σε γενικά καλή κατάσταση. Κατά το παρελθόν είχαν πραγματοποιηθεί μικρής έκτασης στερεωτικές εργασίες σε ορισμένα σημεία της οχύρωσης, ενώ τη δεκαετία του 1990 είχε ενταχθεί στο πρόγραμμα «Κάστρων Περίπλους» του ΤΑΠΑ.

Σε οχυρωματικά έργα μικρότερου μεγέθους (οχυρά, βίγλες) εκτελούνται εργασίες κυρίως άμεσων μέτρων προστασίας και ανάδειξης (καθαρισμοί από τη βλάστηση και ευτρεπισμός του περιβάλλοντα χώρο), στο πλαίσιο βέβαια που το επιτρέπουν οι οικονομικές δυνατότητες και οι περιορισμοί που θέτει η ίδια η χωροθέτηση των οχυρωματικών αυτών έργων, σε εξαιρετικά δύσβατες, συχνά και απρόσιτες θέσεις. Σημαντική στην όλη αυτή προσπάθεια είναι η συνεργασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, φορέων και γενικότερα της τοπικής κοινωνίας.

Σχετικά με μικρότερα οχυρωματικά έργα, η 5^η ΕΒΑ συνέταξε το 2008, στο πλαίσιο των άμεσων μέτρων προστασίας των πυρόπληκτων μνημείων του νομού Λακωνίας από τις πυρκαγιές του 2007, τεχνική έκθεση για τη λήψη μέτρων στο υστεροβυζαντινό οχυρό της Ζαραφόνας (νότια του σημερινού οικισμού της Καλλιθέας), ωστόσο το χρηματικό ποσό, που είχε προβλεφθεί από το Ταμείο Αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών, δεν έχει ακόμη πιστωθεί στην Υπηρεσία. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ελίκας χρηματοδότησε τη μελέτη αναστήλωσης του λεγόμενου «Πύργου του Φονιά» (βόρεια της Νεάπολης Βοιών), μεταβυζαντινό μνημείο που χρονολογείται πιθανότατα στην περίοδο της Β' Ενετοκρατίας (1690-1715), η οποία εγκρίθηκε αρμοδίως από το ΥΠ.ΠΟ.Τ. (ΥΠΠΟ/ΔΑΒΜΜ/37061/1061/11.6.2009). Πρόσφατα, το θέρος του 2010, πραγματοποιήθηκαν, σε συνεργασία και με την επίβλεψη της Εφορείας, εργασίες καθαρισμού τμήματος του μονοπατιού που οδηγεί στο κατεστραμμένο υστεροβυζαντινό κάστρο του Καστρίου, στη βόρεια Λακεδαίμονα, ενώ το θέρος του 2010 και του 2011, με άδεια της Εφορείας πραγματοποιήθηκαν από εθελοντές της Αθλητικής Ένωσης και του Πολιτιστικού Συλλόγου Λογκανίκου εργασίες καθαρισμού του μονοπατιού που οδηγεί στο, πλησιόχωρο στον Μυστρά, ερειπωμένο υστεροβυζαντινό οχύρωμα του Λογκανίκου, οικισμού που οι τοιχογραφημένοι ναοί μαρτυρούν το σπουδαίο μεσαιωνικό παρελθόν του.

Σχετικά με τα κάστρα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της 25^{ης} ΕΒΑ, έχουν ήδη ενταχθεί στο ΕΣΠΑ 2007-2013, στο πλαίσιο του Ε.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ 2007-2013, ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 08 «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής Πελοποννήσου» τα εξής έργα:

1. «Αποκατάσταση Αρχαιολογικού Χώρου Αγιονορίου, Δήμου Τενέας, Ν. Κορινθίας»
2. «Ανάδειξη του Κάστρου Ακροναυπλίας στο Ναύπλιο, Δήμου Ναυπλίου, Ν. Αργολίδας»
3. «Ανάδειξη-Οργάνωση προσβάσεων Αρχαιολογικού Χώρου Κάστρου Λάρισας, Δήμου Άργους, Ν. Αργολίδας»
4. «Στερέωση-αποκατάσταση του νοτιοδυτικού (Φράγκικου) πύργου και του περιβόλου του και επείγουσες στερεωτικές εργασίες της κρήνης Άνω Πειρήνης στο Κάστρο Ακροκορίνθου, Δήμου Κορινθίων, Ν. Κορινθίας». Τα παραπάνω έργα έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται από την άνοιξη του 2011.

Επιπλέον, έχει ήδη εγκριθεί για ένταξη στο ΕΣΠΑ έργο που αφορά στην «Ανάδειξη Κάστρου Καρύταινας (διαμόρφωση μονοπατιού, συντήρηση-στερέωση Ιερού Ναού Παναγίας, στερέωση Οικίας Κολοκοτρώνη και αποκατάσταση Βυζαντινού Πύργου Ματζουρανογιάννη, αποκατάσταση Πύργου Λεβένταινας)», ενώ έχει ήδη ξεκινήσει η διαδικασία υποβολής για έγκριση των στοιχείων για το έργο «Στερέωση – αποκατάσταση – ανάδειξη και επανάχρηση Φρουρίου Μπούρτζι Δ. Ναυπλίου, Ν. Αργολίδας».

Ακόμα, είναι σε εξέλιξη οι εργασίες αποκατάστασης των πυρόπληκτων (πυρκαγιές έτους 2007) κάστρων Ακροκορίνθου, Ν. Κορινθίας και Λεονταρίου, Δ. Μεγαλόπολης, Ν. Αρκαδίας. Σχετικά με τα κάστρα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της 6^{ης} ΕΒΑ,

σημειώνεται ότι έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ το Φρούριο Ρίου Αχαΐας, το Κάστρο Πατρών και το Κάστρο Χλεμούτσι Κυλλήνης Ηλείας, όπου οι εντατικές ανασκαφικές και αναστηλωτικές εργασίες συμβάλλουν στην ανάδειξη τους, τα καθιστούν κατάλληλα προς επισκεψιμότητα και τονώνουν τη τουριστική κίνηση.

Όπως προκύπτει και από τα παραπάνω, η διατήρηση, η συντήρηση και η ανάδειξη των κάστρων και γενικότερα της πολιτιστικής κληρονομιάς συνιστά βασική προτεραιότητα του ΥΠ.ΠΟ.Τ., ενώ οι παρεμβάσεις που πραγματοποιεί στοχεύουν στη λειτουργική ένταξη των μνημείων στο σύγχρονο κοινωνικό και πολιτιστικό γίνεσθαι και την ενίσχυση της επικοινωνιακής διάστασής τους μέσα από την πληρέστερη ενημέρωση των επισκεπτών.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚΗΤΙΑΔΗΣ

